

supply, but on the intellectual potential of the country. The slogan of the Soviet times - the human resources decide everything - is now more than ever relevant. Market changes in the post-Soviet countries led to the formation and development of the education market, which, in its turn, gave rise to many problems: deteriorating quality of education, reducing competitiveness, imbalance between the labor market and the number of university graduates, lack of government attention to the problems of this market. The presence at the educational market of institutions of different ownership forms is to be considered positive. First, it creates a competitive environment and therefore can be expected to improve the quality of services, and secondly it makes it possible to choose the type of higher educational establishments. The spread of private legal component to higher education system needs revision of the legal status of the institutions not only in educational but also in civil context. The author concludes that the following issues need optimization: civil status of higher education institution; development of contractual basis of universities and appropriate forms of control; definition and regimentation of paid educational activities; ways to implement property rights, and others. This will optimize the relationship between the public, corporate and personal interests of the participants of the process.

Key words: educational services, private higher education institutions, market of educational services, higher education, quality of education.

УДК 343.985

Б. Слободянюк

Використання спеціальних знань у кримінальних провадженнях про умисне знищення або пошкодження чужого майна

У положеннях наукової статті висвітлено окремі аспекти застосування спеціальних знань при розслідуванні умисного знищення або пошкодження чужого майна. Акцентовано увагу на ролі і місці судової експертизи при розслідуванні вказаних злочинів. Це можуть бути як пожежно-технічна експертиза, так і інші види судових експертиз: хімічна, електротехнічна, фізико-технічна, судово-медична, металознавча, товарознавча, судово-ветеринарна, експертиза матеріалів, речовин і виробів. Розкрито умови призначення та провадження окремих видів криміналістичних експертиз. У статті акцентовано увагу на тому, що висновок експерта не може використовуватися як доказ у кримінальному провадженні без його аналізу та оцінки, співставлення з іншими доказами у кримінальному провадженні.

Ключові слова: кримінальне провадження, злочин, умисне знищення або пошкодження майна, слідчі (розшукові) дії, судова експертиза.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку суспільства не викликає сумніву, що результати боротьби зі злочинністю в значній мірі залежать від застосування досягнень науки і техніки у практиці розкриття та розслідування злочинів. Провідна роль у цьому належить спеціальним знанням. Постійне розширення кола завдань, вирішення яких можливе з використанням спеціальних знань, що застосовуються у ході слідчої (розшукової) дії за участю спеціаліста або проведення експертизи, ставить їх у ряд найбільш об'єктивних, а значить, цінних джерел доказів у кримінальному провадженні. Особлива актуальність використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, пов'язаних з умисним знищенням або пошкодженням чужого майна, пояснюється тим, що їх застосування дозволяє встановити сам факт підпалу, вибуху, іншого способу знищення або пошкодження майна, внаслідок якого створюється небезпека життю чи здоров'ю багатьох людей, завдається шкода багатьом матеріальним об'єктам то що на основі виявлення слідів ініціаторів горіння, вибуху тощо. Знання слідчим інформації про застосований засіб вчинення злочину виступає в якості підстави для висунення версії про особу, що вчинила злочин, передбачений ст. 194 КК України спосіб знищення або пошкодження майна, внаслідок якого створюється небезпека життю чи здоров'ю багатьох людей, заподіяння шкоди багатьом матеріальним об'єктам тощо.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у розвиток спеціальних знань у кримінальному провадженні внесли такі відомі вчені, як Т. В. Авер'янова, Ю. П. Аленін, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, Т. В. Варфоломєєва, А. В. Дулов, В. А. Журавель, В. С. Кузьмічов, Є. Д. Лук'янчиков, П. Д. Нестеренко, М. І. Порубов, М. В. Салтевський, О. Г. Філіппов, М. Г. Щербаковський та ін. Однак в їх роботах не було приділено достатньої уваги особливостям призначення експертиз під час розслідування умисного знищення або пошкодження чужого майна, що й ставимо собі за мету при висвітленні питань статті.

Метою даної статті є дослідження використання спеціальних знань у формі провадження таких видів криміналістичних експертиз, як: пожежно-технічна, хімічна, електротехнічна, трасологічна та інші. Саме їх детальна характеристика дозволить виділити важливі питання які вирішується експертами та слідчими у провадженнях про умисне знищення або пошкодження чужого майна.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слідчою (розшуковою) дією, що досить часто проводиться при розслідуванні умисного знищення або пошкодження чужого майна, є призначення та проведення судових експертиз.

Порядок призначення судових експертиз, обов'язки, права та відповідальність експертів, суб'єкти експертної діяльності, організація проведення експертиз та оформлення їх результатів визначаються КПК України [1], Законом України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. [2], Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. №53/5 [3], Настановою про діяльність експертної служби МВС України, яка затверджена наказом МВС України від 30.08.1999 р. №682 [4] та іншими нормативно-правовими актами.

Враховуючи те, що злочини, пов'язані з умисним знищенням або пошкодженням чужого майна, найчастіше вчиняються шляхом підпалу, не дивно, що найпоширенішим видом судових експертиз, які призначаються при розслідуванні вказаних злочинів, є пожежно-технічна.

Сучасний рівень розвитку пожежно-технічної експертизи дозволяє вирішувати широке коло завдань ідентифікаційного і діагностичного характеру. Розроблені досить надійні методики дослідження проб, вилучених з місця пожежі, вибуху, на наявність в них слідів легкозаймистих і горючих рідин нафтового ряду, вибухівки. Тим часом, проблема вилучення проб і їх експертного дослідження з метою виявлення слідів нетрадиційних ініціаторів горіння залишається недостатньо вирішеною. Це обумовлено хімічними особливостями нетрадиційних ініціаторів горіння, залежністю їх слідів від цілої сукупності фізико-хімічних факторів.

При призначенні пожежно-технічної експертизи повинні враховуватися її можливості у встановленні причин пожежі і з урахуванням цього належним чином готуються матеріали, що направляються експерту.

Встановлення причин пожежі неможливе без участі фахівців пожежної справи, інженерів-електриків, хіміків, фізиків, технологів та ін. Це обумовлено специфікою слідів, що залишаються пожежею. Їх виявлення та оцінка пов'язані з дослідженням характеру уражених вогнем предметів, у тому числі електродротів, запобіжників, вимикачів, інших приладів; знарядь впливу, інструментів; медико-біологічних слідів; слідів і продуктів горіння (вугілля, кіптяви, диму тощо); інших слідів.

Різноманіття предметів дослідження вимагає різнобічних знань обізнаних у цьому осіб (експертів), які проводять експертизи щодо явищ, пов'язаних з пожежею, вибухом, деформацією, тощо.

Експертиза, що призначається в ході розслідування кримінальних проваджень про умисне знищення або пошкодження чужого майна, обумовлюється предметом дослідження. Поряд з пожежно-технічною це може бути криміналістична експертиза, що призначається, як правило, для вирішення питань про тотожність (ідентифікацію особистості за слідами пальців рук, босих ніг, взуття, слідів протекторів автошин і т. ін.; за почерком; ідентифікація вогнепальної зброї по стріляних гільзах і кулях; ідентифікація цілого по лінії розриву, розрізу, розлому; ідентифікація знарядь злому по слідах на дверях і віконних рамах тощо), а також товарознавча, хімічна, електротехнічна та інші експертизи. При пожежах з людськими жертвами або із загибеллю тварин призначаються відповідні судово-медичні, фізико-технічні та судово-ветеринарні експертизи.

Проведення експертизи можливе тільки на основі вичерпних матеріалів, зафіксованих слідчим у процесуальних документах. Експертів повинні бути надані всі необхідні матеріали (зразки, документи) кримінального провадження.

При з'ясуванні умов, що сприяють розвитку та поширенню вогню як важливого елементу криміналістичної характеристики таких злочинів, повинна бути дана оцінка діям керівника гасіння

пожежі та особового складу пожежних підрозділів, оскільки однією з таких умов можуть бути несвоєчасні або неправильні дії з гасіння пожежі.

Така оцінка повинна бути дана фахівцем, що володіє спеціальними знаннями не тільки в сфері пожежної справи, а й пожежної тактики. У зв'язку із цим при розслідуванні злочинів, вчинених шляхом підпалу, за допомогою пожежно-тактичної експертизи повинно бути досліджене питання про тактику гасіння пожежі, її зв'язки з його розвитком і настанням тяжких наслідків, що у кримінальних провадженнях даної категорії є обставиною, що підлягає доказуванню.

Інший вид експертиз, що призначаються у кримінальних провадженнях про умисне знищення або пошкодження чужого майна - хімічна, яка проводиться у тих випадках, коли необхідно встановити сліди або залишки пального на одязі підозрюваного, предметах, у золі або попелові, вилучених на місці події, залишках пожежного сміття для встановлення предмету горіння (за кольором, запахом або іншими особливостями диму, полум'я); з'ясувати, чи могло статись самозаймання виявленої на згарищі речовини або її залишків; визначити, що собою являє речовина згорілого предмета, яка легкозаймиста рідина брала участь у горінні.

За допомогою фізико-хімічної експертизи можна визначити групу горючості конкретного матеріалу, швидкість поширення полум'я за певним матеріалом, тривалість горіння окремих предметів у конкретних умовах, температуру займання, горіння нафтопродуктів та будь-яких інших матеріалів.

Що стосується електротехнічної експертизи, то на її вирішення можуть бути поставлені наступні питання з попереднім аналізом стану електричних мереж згорілого приміщення до виникнення пожежі: чи правильно були виконані силова і освітлювальна електропроводки? чи правильно було виконано електричне устаткування (електродвигуни, освітлювальна арматура щодо класу вибухонебезпечних і пожежонебезпечних приміщень)? чи правильно експлуатувалася освітлювальна або силова електропроводка? що стало причиною короткого замикання електропроводу (чи стало замикання причиною пожежі або сталося внаслідок пожежі)? з якої причини утворилося оплавлення і спайка жил кабелю і коли: до пожежі, під час пожежі або після пожежі?

Також експертів можуть ставитися на вирішенні інші питання залежно від конкретних обставин кримінального правопорушення. Після обробки і аналізу отриманих даних робиться висновок про стан експлуатації електроустаткування, причетність (непричетність) електромережі або електротехнічних установок до причини пожежі.

На вирішення судово-медичної експертизи можуть бути поставлені наступні питання: чим викликані опіки – дією полум'я, розжарених газів і т. ін.? дії вогню піддавалася жива людина чи труп? від чого настала задуха – від дії диму, газу, фізичного насильства та ін.? чи має потерпілий тілесні ушкодження, які вони за характером? яка причина їх походження – дія високої температури, механічна дія та ін.? коли настала смерть і яка її причина? чи настала смерть до виникнення пожежі або після пожежі? який ступінь опіків? чи вживав потерпілий алкоголь незадовго до смерті, наркотичні засоби або інші які-небудь сильнодіючі речовини?

Трасологічна експертиза та її види можуть ідентифікувати особу, взуття, визначити індивідуальні особливості підозрюваного у злочині особи за слідами, залишеними на місці події; відповісти на питання, чи складають виявлені на місці пожежі частини будь-якого предмета єдине ціле з предметом, вилученим у підозрюваного; чи виправлений замок, чи не має він слідів злому і відкривання підібраним ключем; чи залишені даним предметом (лампюю, праскою і т. ін.) виявлені на місці пожежі сліди.

Розглядаючи трасологічну експертизу, слід зазначити, що ця експертиза поділяється на такі види за об'єктами дослідження і використаними спеціальними методиками: експертиза слідів людини (гомеоскопія); експертиза слідів знарядь і механізмів, замикаючих та запобіжних пристроїв (механоскопія); експертиза слідів транспортних засобів (транспортна трасологія); слідів тварин. У свою чергу, кожен з видів поділяється на підвиди залежно від особливостей слідоутворюючих об'єктів і методів, за допомогою яких здійснюється виявлення, фіксація, вилучення і дослідження їх слідів. Експертиза слідів людини включає дослідження слідів рук, слідів ніг і взуття, слідів нігтів і їх частин, сліди інших частин тіла, слідів одягу і т. ін.

Експертиза знарядь, інструментів і механізмів охоплює дослідження слідів знарядь і механізмів, слідів злому, слідів крові, замків, пломб, замикаючих пристроїв та слідів на них, предметів одягу, слідів і ушкоджень на ній, встановлення цілого за частинами.

До транспортно-трасологічної експертизи входить дослідження ходової частини транспортного засобу, слідів виступаючої частини транспортного засобу, відокремлених частин (деталей) транспортного засобу, слідів протектора.

При цьому слід зазначити, що судові експертизи, які призначаються у кримінальних провадженнях про умисне знищення або пошкодження чужого майна, дуже різноманітні і перелік питань, які ставляться на вирішення експерта, великий і не є вичерпним.

Окремо слід виділити судову експертизу згорілих грошових коштів і бухгалтерської документації, яка відіграє важливу роль в розкритті та розслідуванні злочинів, передбачених ст. 194 КК України, і, зокрема, на об'єктах зберігання грошових коштів і товарно-матеріальних цінностей. Інсценування знищення коштів та іншої фінансової документації вогнем є однією з форм приховування розкрадань. З цією метою заінтересовані особи здійснюють підпали приміщень магазинів, складів, баз.

В даний час розроблені методики такого дослідження, що включають використання широкого кола хімічних, фізичних, математичних методів. За допомогою експерта-криміналіста вдається швидше та кваліфікованіше (з урахуванням практичного досвіду і його професійних навичок) провести результативний огляд, більш точно сформулювати опис слідів і ознак для внесення в протокол, підказати ймовірний механізм утворення слідів у зв'язку з подією кримінального правопорушення.

Встановлення походження різних фрагментів вибухового пристрою, складу матеріалів, використаних для виготовлення саморобного вибухового пристрою, можливих джерел отримання цих матеріалів і т. ін. може вирішуватися в рамках криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів. Основними її об'єктами є метал і пластмаса, лакофарбові покриття і паливно-мастильні матеріали, картон і ізоляційна стрічка, що є уловлювачем різних мікрооб'єктів при виготовленні саморобного вибухового пристрою (волокон, стружки, тирси). Крім того, об'єктами криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів можуть бути годинникові механізми виявлені на місці вибуху.

У кримінальних провадженнях про умисне знищення або пошкодження чужого майна нерідко виникає необхідність в призначенні і проведенні товарознавчої експертизи, яка вивчає не тільки питання технології виробництва, не тільки самі товари (вироби), їх споживчі властивості, а й фактори, що впливають на споживчу вартість, а також основні і допоміжні матеріали, з яких виготовлено виріб; вивчається також тара і упаковка. Така експертиза поділяється на 2 види: експертиза продовольчих товарів та експертиза непродовольчих товарів. Експертиза продовольчих товарів у свою чергу поділяється на підвиди: м'ясомолочних товарів, рибних, бакалійних, плодоовочевих, вино-горілчаних, пива та безалкогольних напоїв, кондитерських виробів, продукції підприємств громадського харчування.

Експертиза непродовольчих товарів також поділяється на підвиди: товарів легкої промисловості (одяг, взуття, текстильні вироби та ін.), галантерейних товарів та парфумерії, електропобутових товарів (освітлювальні прилади, побутова техніка та ін.), культтоварів (музичні інструменти, радіо, електрика, спорттовари), товарів господарсько-побутового призначення (будівельні, хімічні та ін.), транспортних засобів.

Предметом металознавчої експертизи можуть бути пайка та зварювальні роботи, здійснені при виготовленні саморобного вибухового пристрою. При цьому можливе встановлення не тільки факту використання пайки або зварювання, але й визначення марки припою і електродів, рівня професійних навичок особи, яка проводила ці роботи.

Визначення виду, марки, артикулу і місця виготовлення будь-якого товару (вироби), використаного злочинцями при виготовленні саморобного вибухового пристрою, можливо шляхом проведення товарознавчої експертизи, що дозволяє конкретизувати джерело надходження даного предмета. Крім того, експерт-товарознавець може встановити: рід, вид, найменування, артикул, розмір, сорт, комплектність товару (виробу); його стан на день дослідження; чи виготовлено даний об'єкт фабрично-заводським або кустарним способом; де виготовлений товар - в Україні або за кордоном, якщо в Україні, то яким підприємством; відповідність (невідповідність) даних, що містяться в супровідних документах та відображають операції з випуску, транспортування, зберігання і реалізації товарів, їх нормативно-технічним вимогам, що регламентують зазначені операції; відповідність (невідповідність) фактичних товарних властивостей виробів, випущених підприємством, якісними показниками, зазначених в супровідних документах, ярликах, етикетках, цінниках; відповідність (невідповідність) наявних в актах оцінки (переоцінки) властивостей товарів, що стали підставою до оцінки, дійсним властивостям товарів.

Висновки. У кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з умисним знищенням або пошкодженням чужого майна, слідчим можуть призначатися і проводитися різні види експертиз, необхідність у проведенні яких може виникнути в кожному конкретному випадку та обумовлюватись предметом дослідження. Це можуть бути як пожежно-технічна експертиза, так і інші види судових експертиз: хімічна, електротехнічна, фізико-технічна, судово-медична, металознавча, товарознавча, судово-ветеринарна, експертиза матеріалів, речовин і виробів.

Проведене експертне дослідження і складений на його основі висновок експерта не може використовуватися як доказ у кримінальному провадженні без проведення його аналізу та оцінки. Незважаючи на те, що висновок експерта розглядається як найбільш об'єктивний доказ, заснований на досягненнях науки і техніки, що є, як правило, аксіоматичним, усе-таки висновки експерта повинні співвідноситися з іншими доказами у кримінальному провадженні.

Подальша розробка питань застосування спеціальних знань на різних етапах розслідування злочинів, пов'язаних з умисним знищенням або пошкодженням чужого майна, дозволить, на наш погляд, підвищити ефективність їх розслідування, виробити конкретні методичні рекомендації щодо вдосконалення законодавчих формулювань кримінальних процесуальних норм, практики їх застосування, а також з ведення відповідної профілактичної діяльності щодо запобігання кримінальних правопорушень, передбачених ст. 194 КК України.

Джерела та література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 376 с.
2. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.
3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз / Затверджена Наказом Міністра юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5 і зареєстрована у Міністерстві юстиції України 3 листопада 1998 р. за № 705/3145 // Судово-експертна діяльність: Довідник для суддів. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Видавничий Дім Ін Юре, 2003. – С. 97–107.
4. Про діяльність експертно-криміналістичної служби МВС України / Настанова, затверджена Наказом МВС України, від 30 серпня 1999 р. – № 682. – К.: МВС України, 1999. – 20 с.

Слободянюк Б. Использование специальных знаний в уголовных производствах о умышленном уничтожении или повреждении чужого имущества. В статье рассмотрены отдельные аспекты применения специальных знаний при расследовании умышленного уничтожения или повреждения чужого имущества. Акцентируется внимание на роли судебной экспертизы при расследовании указанных преступлений. Раскрыты условия назначения и производства отдельных видов криминалистических экспертиз. Именно это позволило автору сделать вывод, что в уголовных процессах о преступлениях, связанных с умышленным уничтожением или повреждением чужого имущества, следователем могут назначаться и проводиться различные виды экспертиз, необходимость в проведении которых может возникнуть в каждом конкретном случае и обуславливаться предметом исследования. Это могут быть как пожарно-техническая экспертиза, так и другие виды судебных экспертиз: химическая, электротехническая, физико-техническая, судебно-медицинская, металловедческая, товароведческая, судебно-ветеринарная; экспертиза материалов, веществ и изделий. В научной статье акцентируется внимание на том, что проведенное экспертное исследование и составленное на его основании заключение эксперта не может использоваться в качестве доказательства в уголовном производстве без проведения его анализа и оценки.

Ключевые слова: уголовное производство, преступление, умышленное уничтожение или повреждение имущества, следственные (розыскные) действия, судебная экспертиза.

Slobodianiuk B. Application of Special Expertise in Criminal Proceedings on Deliberate Destruction of Another's Property. The article tackles certain aspects of application of special expertise in criminal proceedings on deliberate destruction of another's property. In the focus of attention is the role and importance of forensic examination in investigating the aforementioned crimes. The author places importance on the reasons for appointment of criminal expertise and its procedure and draws conclusions

that in criminal proceedings on deliberate destruction of another's property an investigator can appoint any kind of expertise, which may appear to be of great importance in each particular case depending upon a subject of investigation. It can be fire and technical expertise and certain types of forensic examination: chemical, electro-technical physico-technical, forensic-medical, commodity, forensic- veterinary, expertise of materials, substances and products. The author lays emphasis on the fact that expert's conclusion as to the special expertise results cannot be used as evidence in criminal proceedings without preliminary analysis and evaluation of expert's conclusion.

Key words: criminal proceedings, crime, deliberate destruction of another's property, investigative (detective) actions, forensic examination.

УДК 343.24.001.33

О. Сопронюк

Класифікація кримінально-процесуальних санкцій

Автор вважає, що наукова класифікація кримінально-процесуальних норм повинна спиратися на загально-теоретичний правовий підхід. За способом реагування на правопорушення кримінально-процесуальні санкції варто змістовно та структурно поділяти на такі види та підвиди: 1) правовідновлювальні: 1.1) скасування або зміна незаконних процесуальних актів; 1.2) примусове виконання обов'язку; 1.3) відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні (у межах глави 9 КПК України); 2) каральні: 2.1) позбавлення або обмеження прав учасників провадження; 2.2) накладення грошових стягнень; 3) санкції нікчемності. За галузевою приналежністю кримінально-процесуальні санкції диференційовано на: 1) кримінально-процесуальні; 2) кримінально-правові; 3) адміністративні; 4) цивільно-правові; 5) дисциплінарні. Особливість каральних кримінально-процесуальних санкцій полягає у можливості їх поєднання з санкціями того ж виду іншої галузевої приналежності.

Ключові слова: норма права; санкція норми права; класифікація, кримінальне процесуальне право.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Кримінально-процесуальні санкції є елементом правового механізму притягнення до кримінально-процесуальної відповідальності посадових та приватних осіб, що порушили покладені на них обов'язки. У теорії кримінального процесу немає єдності у їх класифікації, що породжує суперечливі підходи до визначення кола та структури кримінально-процесуальних санкцій, з'ясування їх галузевої належності тощо. Після реформування кримінального процесуального законодавства до обраної проблематики вчені не зверталися, що створює прогалину у теорії кримінального процесу і спонукає до її заповнення.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких розпочато розв'язання даної проблеми й на які спирається автор. У нашому дослідженні ми використовували праці Л. В. Авраменка, Г. М. Ветрової М. А. Громова, З. Ф. Ковриги, В. В. Копейчикова О. Е. Лейста, В. Ю. Орехова, О. В. Петришина, С. А. Полуніна, А. І. Столмакова, М. В. Цвіка та інших науковців.

Метою даної наукової статті є: 1) з'ясування загально-теоретичного підходу до класифікації санкцій правових норм; 2) узагальнення та аналіз наукових робіт, що присвячені класифікації санкцій кримінально-процесуальних норм; 3) формулювання власної позиції з приводу критеріїв та структури наукової класифікації кримінально-процесуальних санкцій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У загальній теорії права традиційно одним із основних критеріїв для класифікації санкцій визнається спосіб реагування на правопорушення (охорони правопорядку через негативні наслідки для правопорушника) [1, с. 237; 2, с. 6]. Проте науковцями за цією ознакою пропонувалися відмінні за обсягом, структурою та термінологією поділи кримінально-процесуальних санкцій.

А. І. Столмаков одним із перших зробив спробу здійснити наукову класифікацію у відповідності зі способом охорони правопорядку і всі санкції норм кримінально-процесуального законодавства розділив на три великі групи: правовідновлювальні, правозапечерувальні і каральні. Правовідновлювальні санкції - це заходи, що застосовуються посадовими особами та органами, які